

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

AÑO XXXVI (30)
Štev. (No.) 9

BUENOS AIRES
3. marca 1977

Tragedija svobodoljubnega naroda

Sredi zadnje vojne sta se nekoč srečala predsednik češkoslovaške države in dr. Krek, takrat podpredsednik jugoslovanske vlade v begunstvu. O čemu naj bi govorila, če ne o položaju njunih domov, zaslužnjenih po Nemcih in o njihovi prihodnosti in težkih povojnih letih. Dr. Beneš je bil velik optimist: „Jaz nimam nikakih skrbi. Bodočnost moje domovine je do podrobnosti urejena, njen obstoj so zajamčili zavezniki na vzhodu in zahodu, oblika našega političnega življenja bo, kakor je bila doslej, strogo demokratična, krivice, ki nam jih je Nemčija storila, bodo z obrestmi poravnane, čaka nas dolga doba miru, napredka in svobode.“ Dr. Krek mu žal ni mogel dati tako optimistične napovedi za prihodnost svoje dežele.

Kako se je dr. Beneš zmotil! Ob koncu vojne se je kot po načrtu začela za Čehe doba zmagovalnega prehoda v mirno bodočnost. Račune z Nemci so tako temeljito uredili, da je problem nemške manjšine tam dokončno rešen. Dr. Beneš je bil do skrajnosti trd pri urejevanju slovaškega vprašanja, ki je za njegovo državo bil težaven, kakor za Jugoslavijo hrvatsko vprašanje. Kljub vsem poročam je pa vendarle moral odstopiti mogočnemu zaščitniku z vzhoda prelepo podkarpatsko pokrajino, kjer so bivali Ukrajinci, presrečni, da so bili to stran ruske meje.

Le malo časa je trajala doba zmagovalnega miru. Sovjetska zveza je kmalu posegla v češke razmere in le malo pritiska je bilo treba, da se je komunistična stranka polastila vlade in s tem oblasti nad narodom. Vsi so upali, da bo s tem le še bolj poudarjena obljuba Sovjetske zveze, da bo ščitila svojo varovanko vedno in z vsemi sredstvi. Tako so ji zaupali, da je npr. praški nadškof Beranek, ki je bil med vojno v nemškem koncentracijskem taborišču, pel ob nastopu rdeče vlade slovesen tedeum v stolnici sv. Vida. Dobri mož je kmalu zamenjal hitlerjansko ječo z rdečo in to za dolga leta. Komunizem je začel svojo vladavo tako, kakor je diktirala Moskva: na verskem, političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem polju z ukazom, da Češkoslovaška postane čim prej kopija sovjetske Rusije.

Čehi so bili vedno svobodoljubljen narod. Imeli so svoje kraljestvo že v srednjem veku. Kraljevsko krono so pozneje priženili Habsburžani. Čehi so tvorili eno najkulturnejših habsburških provinc pa tudi najupornejših. Za časa prve svetovne vojne so pripravili odcepitve od Avstrije, kar so brez težav dosegli po zmagi zaveznikov koncem leta 1918, istočasno kot Slovenci in Hrvati.

Češki patriotizem je bil v zgled drugim, zaspanejšim narodom. V odporu proti Hitlerju so bili edini. Odprtega boja pa so se po navodilih vlade v inozemstvu izogibali, da bi tako preprečili nepotrebne represalije, ko je okupator za vsak znak odpora streljal talce ali pa zrnjal z zemljo cela naselja, kakor v Lidicah. Človek bi mislil, da z narodom, ki je pokazal tako visoko stopnjo državljanske zavednosti, Moskva potem svojih eksponentov ne bo postopala kruto in brezobzirno. A se je zgodilo, kar niso pričakovali. Nič več ni veljalo mednarodno naroda in njegovo trpljenje je okupacija, ampak le to, koliko je kdo brez ugovora uklonil svojo voljo rdečemu ukazu in se odpovedal pravici, da bi po svoje mislil.

Boris Pasternak, ruski literat in Nobelov nagrajenec je nekoč na vprašanje tujega časnikarja, če veliko trpi, odgovoril, da ne: da se je treba navaditi literatu v Sovjetski zvezi le na dve stvari: da začne sovražiti to, kar ima rad in da začne rad imeti to, kar se mu gabi. Mladi afriški študent E. Mulekezi je opisal, kako so ga vzgajali za komunisto na moskovski univerzi. Ko je nekoč postal tako junaški, da je prosil predavatelja, naj z navajanjem resničnih dejstev pojasnjuje marksistič-

JUGOSLOVANSKI NARODNI SPORI BODO V PRID RUSOM PO TITOVEM ODHODU

Nadaljevanje in konec poročila londonskega „Observerja“ iz Beograda, ki ga je pod zgornjim naslovom ponatisnil tudi severnoameriški dnevnik „Los Angeles Times“ v svoji številki 16. decembra 1976.

II.

Ima prav. Ugibanja, kaj se bo zgodilo po Titovi smrti, trajajo že zelo dolgo. Neki zahodni diplomat je svoje prvo poročilo o tem, „kaj bo po Titu“, poslal svoji vladi že leta 1947. Spominja se tudi nekega ameriškega tovariša, kako ga je leta 1958 neki visoki vladni funkcionar zavrnil, ker se je naveličal vprašanj o isti zadevi.

Prav nedavno pa se je vprašanje pojavilo z novo silo. Zakaj? Vrsta razlogov: Titova obolevnost na jetrih, zaradi katere je moral odpovedati obisk francoskemu predsedniku Valeriju Giscard d'Estaingu meseca septembra in so vsi začeli ugibati, koliko časa bo še dosmrtni predsednik z nami; in Carterjeva izjava med volilno kampanjo, izjava, ki jo je pozneje popravil, da on ne bo poslal ameriških čet v obrambo Jugoslavije, če jo bo Rusija napadla.

Končno, prišlo je do obiska Leonida Brežnjeva. Pripravljen je bil že več mesecev prej ter je bil mišljen kot poskus z obeh strani, da bi si izmenjali zadnje misli o sovjetsko-jugoslovanskih odnosih, predno — da uporabim še en eufemizem o tem čakanju smrti — „bo Tito odšel z odra.“

Zakaj naj bi bila majhna balkanska država z 20 milijoni prebivalcev, ki nima posebnega rudega ali petrolejskega bogastva, tako važna? Iz dveh razlogov: Strateško, pristanišča na lepi dalmatinski obali nudijo dohod v Sredozemlje, ki ga NATO hoče na vsak način preprečiti Varšavskemu paktu.

Jugoslavlani, kot del svoje politiki izigravanja ene velesile proti drugi, so že dali sovjetskemu brodomu možnosti za oskrbovanje diesel podmornic v južnem pristanišču Tivatu. To pogodbo, po kateri sedaj smeta pripluti v Tivat po dve sovjetski podmornici hkrati, lahko odpovedo, če bodo ZDA pristale na jugoslovansko zahtevo, da jih oborožijo z brezzično vodenimi protitankovskimi raketami, ki bi jih Jugoslavlani radi uporabili proti morebitnemu sovjetskemu tankovskemu napadu iz Madžarske.

Jugoslavija je važna za Ruse tudi iz bolj čustvenih, manj stvarnih političnih razlogov. Nikdar namreč niso povsem odpustili Titu njegov razhod z Moskvo s svojo vrsto komunizma, ki se je sedaj razvil še dlje od sovjetskega centralizma v nekaj, kar imenujejo „delavsko samoupravljanje“. Poleg te-

no teorijo, so mu reducirali štipendijo in mu zagrozili z izgonom.

Na Češkoslovaškem se je dogajalo isto. Zato se je večal odpor proti komunizmu, dokler ni prišlo do „praške pomladi“ leta 1968, do upora, ki so ga sovjetski tanki strli brezobzirno, kakor so 1956. leta zatrli upor v Budimpešti.

Nova možnost protesta je v komunističnem svetu nastala po sestanku v Helsinkih, kjer je 34 narodov z obeh strani železne zavese podpisalo med drugim slovesno izjavo o „svobodnem izražanju idej“. Moskva je mislila, da je s tem sestankom končno veljavno uredila odnose med njo in njenimi sateleti, a se je zmotila. Prav ta izjava je spodbudila novo vrsto znanstvenikov, literatov in mislecev v komunističnih državah, ki vprav ob točki o svobodnem izražanju idej vedno bolj glasno protestirajo proti režimom, ki te ideje zatirajo. Tako se je ne le v Moskvi, ampak tudi na Češkoslovaškem pojavila vrsta vidnih osebnosti iz same komunistične stranke, iz vrst javnih delavcev in literatov, ki protestirajo proti terorju rdeče Prage. Imena kakor Pavel Kohout in njegova žena, J. Hajek, bivši zunanji minister, Fran Kriegela, član politbiroja, Vaclav Havel, pisatelj in še cela vrsta izobražencev danes javno pred

ga pa je še jugoslovanska relativna svoboda, zlasti pravica do potovanja v tujino, neprestan živ očitke totalitarnim vladam njenih vzhodnih sosedov.

Zakaj je toliko zaskrbljenosti glede njene bodočnosti? Zakaj naj ne bi šlo tako, kakor je šlo doslej? Zato ker je Hrvatu Josipu Brozu Titu uspelo za več kot 30 let držati skupaj eno od najboljših nemogočih držav na svetu, silno neenotno skupino narodov, ki so si drug drugemu zadali strašne zločine, katere še vsi pomnijo. Med drugo svetovno vojno je bilo, poleg bojev med rojalističnimi četniki in komunističnimi partizani, na tisoče pravoslavni Srbov pobitih od katoliških Hrvatov.

Šest republik in dve avtonomni provinci v Jugoslaviji je naseljenih z mozaikom ras, ki jih je možno razdeliti v pet glavnih narodnih skupin, ne upoštevajoč manjšine, kakor so cigani, ruteni in črni na jugu, ki so potomci afriških sužnjev, katere so tja privlekli Turki. Na severu sta republiki Slovenija in Hrvatska, ki sta bili nekoč del avstro-ogrskega imperija, bogatejši kakor so Srbi, Makedonci in Črnogorci, ki so jim vladali Turki.

Toda Srbi zavzemajo poseben položaj v zgodovini dežele, ker se jim je prvim posrečilo priboriti si samostojnost in tako postaviti temelj za federacijo južnih Slovanov. V obeh svetovnih vojnah so se Srbi največ borili. Najhušja narodnostna tekma se vodi med dvema glavnima skupinama, med Srbi in Hrvati. Neki srbski pravnik v Beogradu mi je to zadevo takole razložil: „Hrvati menijo, da so Srbi cigani, divjaki, nevzgojeni, barbari in napadalni. Srbi menijo, da so Hrvati strahopetci, lojalni vsakemu režimu.“

V Zagrebu so stene hiš popisane z množico protitovskih gesel, kakor da bi bil maršal še vedno neka skrivnostna figura, ki bo prihitela iz gozdov in jih osvobodila. Ta gesla so delno reakcija na izbruh hrvaškega nacionalizma leta 1971, ko je bilo tam aretiranih tudi več visokih komunističnih funkcionarjev. Od tkim. „zagrebške pomladi“, kakor nekateri hrvaški študentje imenujejo tisto dobo, se zadeva ni končala. Leta 1972 je 19 oboroženih in uniformiranih mladih hrvaških emigrantov, večinoma iz Avstralije, poskušalo ustvariti v državi gverilsko oporišče. V Jugoslavijo so prišli čez avstrijsko mejo, a so bili kmalu zatem izdani ter jih je obkolila vojaška edinica, s katero so se spopadli v krutem boju, dokler ni bila večina njih pobita.

Zadnji večji incident — ki je sledil bombnim napadom in umorom v ino-

vsem svetom protestirajo zaradi razmer v njihovi domovini.

Zakaj to pisanje? Na Češkoslovaškem niso imeli „klerikalcev“ kakor pri nas. Svobodomiselci so bili v veliki večini. Veliko je bilo marksistov-socialistov; tam niso imeli ne „mladcev“ ne „stražarjev“, ne četnikov, ne legionarjev, ne domobrancev. Nikogar niso mogli preganjati zaradi izdajstva in vojnih zločinov, a vendar je danes usoda češkega naroda morda najgorenkejša v Evropi. Zakaj? Tam je komunizem, ki ima svoj štab v Moskvi, hotel svetu dopovedati, da zanj velja samo ena alternativa: ubogati, če ne, te bomo strli.

Jugoslovanski komunizem je danes v svoji taktiki morda malo milejši, kot so drugi, vendar pa je in ostane zvest marksistični doktrini tako, da se njegovi prvaki radi hvalijo, da so bolj pravoverni kakor v sami Moskvi. Vemo, da je ena postavk komunistične doktrine ta, da jo je treba prilagoditi vedno danim razmeram primerno, ne sme se pa nihče dotakniti njene vsebine, ki je vedno enaka: ateistična, materialistična, diktatorska, tako kot sta jo označevala Marx in Lenin. Taktiko pa komunizem lahko spreminja, kakor mu je bolj prav.

KK

13 de Febrero de 1952

Las palabras del Sr. Andrés Lamouniere, pronunciadas en el acto con el cual el Club Andino Bariloche (CAB) festejó el 13 de febrero de este año el vigésimo quinto aniversario de la ascensión al Campanile Esloveno:

“Esta fecha marca uno de los hitos que jalonan la trayectoria del Andinismo en nuestra zona. El Campanile, nombre italiano que significa campanario, bautizado así probablemente por el padre D'Agostini y con la calificación de “Invencible”, es la meta de varias tentativas, que ya desde los años 1938, buscan sin éxito la ruta hacia la cima. Esta torre, mejor dicho aguja, es la más espectacular de las cumbres del Cerró Catedral y se divisa muy bien desde la estación del Ferrocarril de Bariloche, entre la Torre Principal y la Punta Sud. En esta fecha hace 25 años, Dinko Bertonec, acompañado esta vez por Francisco Jerman consigue llegar a la cumbre, marcando un éxito que en nuestra región sólo tiene un precedente: la ascensión de la Torre Principal realizada 9 años antes —el 11 de febrero de 1943 por Pablo Fischer y Gustavo Kammerer—.

Y ya que hoy celebramos los 25 años de la primera ascensión al Campanile, que a partir de ese momento perdió su calificativo de “Invencible” y, justiciariamente, recibió el nombre de Esloveno... Campanile Esloveno, consideramos justo recordar la hazaña de Fischer y Kammerer, realizada el 11 de febrero de 1943 y también hemos querido unir a quienes vencieron las orgullosas cumbres con los últimos escaladores del CAB, que estuvieron en la cima del Campanile Esloveno, Claudio Romero y Tonček Arko, jóvenes promesas del andinismo, egresados de la Escuela Juvenil de Montaña. Al brindar por quienes conquistaron los mejores galardones del Catedral, extendemos nuestro saludo a quienes sigan en la senda de la montaña, con el noble fin de la propia superación, reflejada en los hechos que, a no dudar, seguirán dando prestigio a nuestro Club Andino Bariloche.”

zemstvu — se je pripetil minulega septembra, ko so hrvaški nacionalisti v New Yorku ugrabili neko letalo, iz katerega so trosili letake nad London, nakar so krenili v Pariz, kjer so se predali.

Jugoslavija, z okoli 500 političnimi priporniki, se sedaj nahaja v dobi političnega preganjanja, podobnemu tistemu, ki je sledilo po odstranitvi Rankoviča med leti 1965 in 1971.

Ko bo Tito umrl, je že določeno, da bo nad državo zavladovalo predsedništvo devetih članov... Verjetno je, da bo tisti režim še bolj privil vijak in bo

nekaj časa zahodno časopisje polno poročil o aretacijah in cenzuri. V takšnih razmerah bo lahko vojska igrala večjo politično vlogo. Je namreč sila, ki je v sebi močno povezana: vse edinice so rasno mešane, nihče ne služi vojaškega roka v republiki, iz katere je doma.

Ironično, Zahod bo sam pri sebi pozdravil večji pritisk, vsaj za kratek čas. V interesu NATO je namreč, da jugoslovanska federacija obstane; Rusi bi pozdravili kaos in, v svojih sanjah že vidijo koga, ki jih bo povabil na intervencijo. Kako velika ušesa imaš, babica!

Mednarodna zveza za človečanske pravice PRIPRAVE ZA JESENSKO BELGRAJSKO „HELŠINSKO“ KONFERENCO

Na poziv Mednarodne zveze za človečanske pravice je bila 4. februarja t. l. v New Yorku enodnevna konferenca z namenom, da izpelje priprave za pripravljalno konferenco podpisnic helšinske pogodbe, ki bo letos junija v Beogradu; za njo pa prav tako v Beogradu v jeseni nova, končna konferenca helšinskih podpisnic, ki se je bo udeležili zunanji ministri 35 držav, med njimi ZDA in Kanade.

Mednarodna zveza za človečanske pravice deluje sedaj zelo živahno, ker ima za svoje delo veliko zaslonbo v Carterjevi vladi, zlasti, odkar je nedavno izjavil: „Ker smo mi v ZDA svobodni, ne moremo ostajati brezbrizni do svobode izven naše države.“

Omenjene konference v New Yorku so se udeležili predstavniki ameriškega zunanjega ministrstva, senatnega odbora za človečanske pravice, ameriške organizacije za delo, raznih izvenameriških organizacij za obrambo človečanskih pravic, mednarodne organizacije pravnikov, itd.

Na konferenci so sklenili, da po vseh državah sveta zberejo stvarne in dokazane podatke o kršenju človečanskih pravic v državah, ki so podpisale helšinsko pogodbo leta 1975, in to za čas od podpisa pogodbe do konca 1977.

O pritožbah nameravajo razpravljati na konferenci v Beogradu letošnjo jesen. Pritožbe pa morajo vsebovati naslednje podatke:

1) Ime in priimek političnega pripornika; datum aretacije; način aretacije; obsodbo; kraj zaporu in kakšne vrste je zapor. Prav tako je treba navesti podatke o spolu pripornika in njegovi starosti.

2) Za tiste politične pripornike, ki so bili medtem morda izpuščeni iz zaporu, je treba pojasniti njegovo zdravstveno stanje pred aretacijo, v zaporu in po izpustitvi.

3) Prijaviti je treba tudi slučaje kršenja svobode gibanja državljanov komunističnih držav ter njihovih družin ali prijateljev iz tujine; zakaj niso mogli potovati v tujino ali sprejemati prijateljev iz tujine; prepovedi snidenja

družin v domovini ali v tujini.

4) Imena tistih, ki jim je bil odvzet ali odklonjen potni list.

5) Nasilno postopanje s povratniki iz emigracije, z Amerikanci, Avstralcami in državljani drugih držav.

6) Prijaviti slučaje nedostave pošte.

7) Prijaviti slučaje omejevanja svobodne izmenjave informacij, knjig, časopisja, filmov, slikarskih, ali kiparskih razstav.

8) Našteti slučaje preprečevanja poslušanja mednarodnih radijskih oddaj in televizijskih postaj, kakor so Glas Amerike, BBC, Radio Svobodna Evropa, vatikanski radio, tržaška slovenska radijska oddaja in druge svobodne radijske postaje.

Vse te pritožbe je treba poslati na Mednarodno zvezo za človečanske pravice v New Yorku najkasneje do konca aprila t. l.

Ilija Jukić — umrl

Med političnimi emigranti iz Jugoslavije je bil znana osebnost Hrvat Ilija Jukić. Zadnja leta je živel v Londonu. Pred dobrim mesecem ga je zadela kap in je umrl v bolnišnici v Londonu 17. februarja t. l.

Ilija Jukić je bil rojen 1. 1901 v Bosni v kraju Svilaž Donji. Politične vede je študiral v Parizu, pravo pa na belgrajski univerzi. Pred drugo svetovno vojno je služboval v Beogradu v zunanjem ministristvu. Nekaj časa je bil šef kabineta tega ministristva in tudi pomočnik zunanjega ministristva.

Izdajal je razne revije in liste. Napisal je številne razprave in članke zunanje politične narave. Njegovo zadnje večje delo je bila knjiga The Fall of Yugoslavia (Padec Jugoslavije), ki je izšla v angleščini leta 1974. V njej Jukić opisuje razvoj in oceno dogodkov v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno. Bil je tudi aktiven član „londonske skupine“, ki si prizadeva ustvariti pogoje za demokratično alternativo v Jugoslaviji.

Še o Zborniku 1973-1975

II

Dopis iz New Yorka

Po uvodnih mislih, izraženih v prejšnjem sestavku, si sedaj zelo na kratko ogledamo različno vsebino zadnjega Zbornika. Več v tem okviru ne bo mogoče reči, kot nekatere razprave le omeniti, pri drugih pa, ki to posebno zaslužijo, spregovoriti kako besedo več.

Da jemlje Zbornik v svoj obseg celotno slovensko problematiko, nam dokazuje že prvo poglavje, kjer znani dr. A. Podstenar nadaljuje svojo študijo — zares obsežno in temeljito — o Koroških Slovencih. Njegova obširna zgodovinska polemika z gosposvetskim župnikom V. Mucherjem ima le ta pomen, da spet obnovi dokazana zgodovinska dejstva, ki jih Mucher dosledno osporja; sicer bi bila polemika zoper tega zagriženega in šovinističnega duhovnika pač brezpomembna in odveč, saj njegovo dokazovanje ne izvira iz iskanja resnice, ampak iz nemške nacistične pristranosti. Zamejskim Slovincem na Primorskem je posvečena temeljita razprava prof. na univerzi v Toledo, Ohio, dr. Bogdana C. Novaka (pisca svetovno priznane knjige o Trstu), o Beneških Slovencih pa razprava izpod peresa prof. dr. A. Kacina. Zdomski Slovenci imamo — kot se vidi — svoje zati-rane rojake za mejami matične domovine vedno v mislih, so del naše skrbi in bolečine.

Najbolj blizu bo begunskim emigrantom drugo poglavje pod naslovom Razprave — Dokumenti — Pričevanja. Tu je zbranih nekaj resničnih dragocenosti, zapisanih v pričevanje za zgodovino. Koj prvi spis je dragulj zase, kjer mlad angleški uradnik, John Corsellis, v pis-mih materi opisuje življenje v begunskem taborišču in pride do zaključka: „Največje zadoščenje pri tukašnjem delu so ljudje sami — Slovenci so očarljivo ljudstvo.“ Poudari velik vpliv vere in Cerkev na Slovence in to zgodovinsko in narodno utemelji. Iz spisa tega dobrega Angleža se čuti nenaklonjenost in kar neprijateljstvo angleških oblasti do protikomunističnih beguncev.

Za 30-letnico osvoboditve iz koncentracijskega taborišča Dachau je obudil strašne spomine na ta kraj nepopisnega trpljenja in smrti prof. Vinko Lipovec, ki je tam na skoraj čudežen način ušel smrti. Zgoščen opis se lepo poda po svoji kakovosti in opisovanju dogodkov pred 30 leti, da se ne pozabi nikdar in nikoli, kaj so naši ljudje prestali.

Med najbolj zanimivimi in hkrati poučnimi sestavki se zdijo klasičen opis razmer v Jugoslaviji, ki ga je sestavil univ. prof. dr. Jože Velikonja (sín umorjenega pisatelja Nartēja) pod naslovom Po Sloveniji in Jugoslaviji — po-

potni zapiski. S preprosto lepoto besede opisuje kraje in ljudi v stari domovini ter radosti in tegobe njihovega sedanjega življenja; govori o objektivno nepristranostjo o položaju in pri tem odkriva prikriti grozljive resnice, ki jih drugi obiskovalci ne vidijo ali nočejo videti.

Če kdo med Slovenci, je dr. Oton Ambrož, po materi Hrvat, poklican napisati pregled in razvoj hrvatskega vprašanja. Za bodočnost Slovenije je razplet hrvatske narodne politike temeljnega pomena. Zato je umestno, da je dr. Ambrož razgrnil pred nas zgodovino hrvatskega vprašanja v Jugoslaviji s posebnim ozirom na sedanje stanje. Nič manj hvalevreden je zgodovinski opis komunistične partije Jugoslavije izpod peresa Pavla Fajdige. Dr. Ljubo Sirc, znani ekonomist, nadaljuje svoja znanstvena raziskovanja o problemih razpitega samoupravljanja, ki se nikakor ne more prav uveljaviti (zaradi diktatorskih manir partije, bi dejal jaz).

Dokumenti iz dr. Krekove delavnosti so dokaz, kaj vse je ta narodni voditelj v najtežjem času narodne zgodovine storil, da bi svojim rojakom pomagal v uri stiske in nesreče. To mora biti zabeleženo, da se njegovo večkrat oklevetano ime postavi v resnično, pravo luč.

Dejal bi, da je samo to poglavje v Zborniku vredno, da ga vsak begunec kupi, prebere in spravi. Toda sledi še mnogo drugega, kakor Debeljakov opis Bakuninovega Revolucionarnega katekizma in pet kratkih esejev Milana Komarja, pa Izjava Narodnega odbora ob 30-letnici ustanovitve. O slovenskem andinizmu govori Vojko Arko in Jure Skvarča ob prelepih slikah tega mogočnega gorovja.

V poglavju Slovenstvu v čast so predstavljeni trije ugledni zdomci: dr. Branislava Sušnik, raziskovalka indijanskih plemen in profesorica na univerzi v Paragvaju, dr. Bogdan Novak, ki smo ga že drugje omenili, in smučarski prvak v Argentini France Jerman. Naslednje poglavje je posvečeno 30-letnici odhoda iz domovine in je prikazana gospodarska podjetnost in razveseljivi ekonomski dosežki slovenskih ljudi v Argentini, kakor tudi mogočen razcvet slovenske kulturne dejavnosti zlasti v pevski in likovni umetnosti; to poglavje vsebuje eno najbolj razveseljivih in zadovoljivih razprav v zdomskem tisku: Trideset let zdomske emigracijske književnosti. Sestavil jo je dr. Tine Debeljak, najvidnejši in najbolj delaven kulturnik povojne emigracije. Na skoro 60 straneh je strnil vse, kar so slovenski izseljenci po svetu ust-

MEDNARODNI TEDEN

LABURISTIČNA VLADA NIMA VEČ VEČINE V PARLAMENTU. Po nadomestnih volitvah, v katerih je zmagal konservativni kandidat v volilnem okrožju Westminster v Londonu, ima skupna opozicija 315 poslancev, vlada pa more računati na 314 poslancev. Manjkata še dve dopolnilni volitvi, ki moreta še bolj spremeniti položaj. Kljub temu vlada še ni v nevarnosti, ker skupna opozicija ne nastopa enotno.

AMERIŠKO „NEVMESAVANJE“. V Brazil je prispela posebna komisija, ki jo je poslal novi predsednik Jimmy Carter, da bi z brazilsko vlado razpravljali o problemih v zvezi z nemško-brazilskim sporazumom o gradnji atomskih reaktorjev in naprav za obogatitev urana. V brazilskih krogih pravijo, da je to nov način pritiska, ki naj prepreči izvedbo atomskega programa. Brazil svoj čas ni podpisal Pogodbe o ne-razširjanju atomskega orožja, vendar je vlada vedno izjavljala, da bo atomsko energijo uporabljala izključno v gospodarske namene, ne misli pa na atomsko orožje.

„ZAHTEVAJTE IZPOLNJEVANJE HELSINKSKIH SPORAZUMOV.“ Amalrika, znanega disidenta iz Sovjetije, ki sedaj živi v Parizu, so 23. februarja pred predsedniško palačo na Elizejskih poljanah aretirali. Amalrik je želel govoriti s francoskim predsednikom Giscardom d'Estaingom, a ga ta ni sprejel. Amalrik je nosil napis: „Zahtevajte izpolnjevanje Helsinkskih sporazumov.“ Eno uro po aretaciji so Amalrika izpustili. Sprejeli pa so nato Amalrika poslanci vladne večine, s katerimi se je razgovarjal Amalrik eno uro in pol. Robert Fabre, šef Radikalne levičarske stranke pa je kritiziral D'Estaingovo zadržanje in postavil vprašanje, zakaj je D'Estaing večkrat že govoril o kršenju človeških pravic po raznih državah, nikdar pa ni omenil med temi Sovjetske zveze.

varili na literarnem polju po drugi vojni. Človek se mora samo čuditi, kako je mogel v več ali manj popolnem obsegu zbrati in pospravit vso literarno žetev, ki so jo ustvarili po vsem svetu raztreseni ljudje peresa in to žetev povezati v tako sijajno sestavljeno snopje. Bilo je ogromno delo, ki zasluži posebno priznanje, Zborniku pa daje izredno ceno. Na koncu dr. Tine citira vidnega književnika Alojza Rebulo v Trstu, ki je zapisal, da imajo Slovenci dve kulturni središči, eno v Ljubljani, drugo pa v Buenos Airesu. Zbornik s svojo kvaliteto to resnično spet potrjuje. Najbrž bi Ivan Cankar res pripisal podnaslov: „roža čudotvorna“.

L. P.

Jasnost njegovih besed ne zastira skrivnosti stvari.

M. D. Chenu o sv. Tomažu Akvincu

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Minuli četrtek je Argentinska Narodna banka izvedla svojo 23. mini-mini-devalvacijo argentinskega pesa od 1. januarja t. l. sem, nakar je s tem načinom prilagajanja vrednosti argentinske valute ameriškemu dolarju nadaljevala do konca minulega tedna. Opažovalci ugotavljajo, da se bodo te mini-mini-devalvacije morda ustavile šele, ko bo razmerje med ameriškimi dolarjem in argentinskim pesom doseglo številko 1: 400 (ali en ameriški dolar za 40.000 starih pesov). Ko nas je leta 1948 večina novih slovenskih naselencev prišla v Buenos Aires, je bilo razmerje med ameriškimi dolarjem in argentinskim starim pesom 1:4. Pesu je torej izgubil na svoji vrednosti proti severnoameriški valuti že skoraj 10.000 krat.

Inflacija zahteva nove povišice plač in govorilo se je, da bo vlada spet z dekretom zvišala plače od 1. marca t. l. naprej. Istočasno se bodo seveda zvišale cene voznim listkom med 30 do 40 odstotkov in poleg drugih surovin seveda tudi bencinu. Cene elektrike, plinu in telefonu pa nameravajo odslej naprej zviševati vsake tri mesece, namesto vsak mesec, kakor doslej.

Medtem je Državni denarni zavod natiskal bankovcev za nadaljnjih 8.543 milijonov novih pesov, tako da kroži po državi denarja za več kot 615.142 milijonov novih pesov. K tej inflaciji pomaga še tkim. kreditna inflacija, kajti na gotove naložbe banke obljublajo do 150 odstotkov obresti letno, kar je verjetno edinstveno na svetu.

Argentinska industrija se nahaja v težkem položaju. Argentinski trg s komaj 25.000.000 prebivalci in z vedno manjšo kupno močjo že dolgo tega ne more absorbirati domače produkcije, tako da industriji ostane edino zdravilo — izvoz. Tu pa se za argentinske proizvode začena resna tekma z boljšimi in mnogokrat cenejšimi izdelki veleindustrijskih držav. Ker se gospodarski minister upira subvencijam, bo sčasoma industrija prisiljena na resno racionalizacijo, kar pomeni več načrtnosti in manj produkcije za manj delavci. Za delno zaščito prizadete industrije vlada pripravlja nov zakon za promoviranje industrije.

Kakor drugje po svetu, se je tudi v Argentini skoro največ podražila kava. Pred 30 leti je Argentinec plačal za skodelico črne kave 15 starih centov, danes pa za isto skodelico plača 6000 starih pesov. Vzrok za zvišanje cen kave pripisujejo slani, ki je močno prizadela lansko žetev kave v Brazilu, toda kavo so tudi podražile Kolumbija od 1,80 ameriškega dolarja za kilogram na 4 dolarje, afriška Ghana od 1,50 dolarja na 3 dolarje in Bahija od 1,30 do-

larja na 3,10 dolarjev za kilogram, darsi v omenjenih treh deželah ni bilo slane, ker so pač ob ekvatorju. Dejanski vzrok za podražitev kave je iskati v kaosu v afriški Angoli in v zmešnjah v Ugandi ter v Abesiniji. Te velike izvoznice kave lanske leto in do-slej niso izvozile skoro niti ene vreče kave na svetovni trg ter so zato Brazil, Kolumbija in Ghana izkoristile priliko za zvišanje. V Ugandi čaka npr. na izvoz več kot 2 milijona 60 kilogramskih vreč kave.

Na političnem področju je argentinskega patriota neprijetno prizadela novica iz ZDA o zmanjšanju severnoameriške vojaške pomoči Argentini, ker da krši človečanske pravice. Toda zadeva ne bo spravila argentinske vojske na kolena. Gre le za komaj 17 milijonov dolarjev, ki jih bo argentinska vojska leta 1978 dobila manj kakor jih bo dobila letos. Ta vsota je vse, kar so v ameriškem senatu proti Argentini doslegli z združenimi močmi nekatere koristne budale v ZDA, po Zahodni Evropi, razna levičarska gibanja in uvodničarji v New York Timesu. Toda opažovalci ugotavljajo, da bo ravno ta sklep severnoameriškega senata pripomogel argentinski vladi še bolj dokazati, da ni hlapec npr. CIA-e, kakor trdijo marksisti in da ni vazal Washingtona, kakor bi verjetno začeli tveziti peronisti ali radikali, ko bo politično delo strankam spet dovoljeno v dogledni bodočnosti.

Teroriste vseh barv argentinska policija in vojska še naprej pridno pospravlja. Ena najtežjih takšnih rib je bila likvidacija montonerovske teroristke Ane Marije González, ki je bila lanske leto nastavila bombo v posteljo policijskega šefa grala. Cardoza, kot prijateljica njegove hčerke. Montoneros, ta peronistično - komunistično - fašistična folklorna teroristična organizacija hitro izginja s površja, kakor so skoro izginili ERP-ovci, marksistično-leninistični teroristi, dasi se je prvim še prejšnji teden posrečilo nastaviti mino ob letalski stezi na vojaškem letališču, s katerega je malo prej odletel predsednik gral. Videla proti jugu države.

Velik propagandni uspeh je vlada dosegla tudi ob obisku predstavnikov Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov pod vodstvom zahodnonemškega sindikalista Otta Kearnsteina. Ta je časnikiarjem povedal, da si argentinska vlada zamišlja možnost normalizacije argentinskega sindikalizma v naslednjih šestih mesecih in da je ugovaril, da argentinske oborožene sile nimajo sle po vladanju, kakor npr. brazilske ali paragvajske, temveč da si iskreno želijo upeljati v državni demokracijo.

Tine Debeljak:

(32)

Med knjigami in revijami

MEDDOBJE XV, zv. 3-4

Izšel je dvojni zvezek revije Slovenske kulturne akcije Meddobje, s katerim je dopolnjen XV. letnik (t. j. za leto 1975). Obvezni kasteljski tekst je napisal urednik Fr. Papež ter v njem predstavil Ivana Cankarja ob njegovi 100-letnici ter s tem označil to številko kot Cankarjevo. Poleg tega uvodnega članka so Cankarju posvečeni dva eseja, ena prigodna pesem in ena risba s tušem. Prvi esej je izpod peresa Fr. Papeža in govori o Motivu doma in zdomstva pri I. Cankarju. Svoj čas je Neme Heiliger napisal knjigo o domotožju pri Cankarju, Papež pa piše o Cankarjevem pojmovanju doma in zdomstva, biografsko in sociološko, tudi o odtrganosti od vsega šentflorijanstva, licemerstva itd. Ta motiv je Cankar oblikoval romantično (Lepa Vida) in socialno-realistno (Hlapec Jernej). Premalo pa je poudaril, kako se je domovina odtujila njemu, da se je doma počutil tujca. — Lev Detela je priobčil svoj lep in zgoščen spominski govor na nemškem radiu v Kölnu. — Vladimir Kos je napisal za Cankarjevo in Kettejevo stoletnico sto vrstic obsega-jočih pesnitev Praznovanje, s katero postavlja Cankarju spomenik, kip pred Dom Brezdomcev „v svetu svobode“, kot stražniku Kočevja in Teharij. — Tako je Kos izrgal Cankarja iz rok partizanskih brigad in ga postavil — v Kočevski Rog... K Cankarju spada tu-

di prva objava skice Cankar na Rožniku, ki jo je začrtala Bara Remec kot naslovno stran Debeljakove izdaje Šopka Cankarjevih pisem (I. 1944). Tu je prvič objavljena skica s tušem, ki naj opozori urednika Cankarjevega Albuma v domovini, da izgotovljene naslovnice strani ni v reprodukciji v Albumu, kot so menda vse upodobitve Cankarja v likovni umetnosti. Zakaj?

Ta dvojna številka je značilna tudi po tem, da ima mnogo leposlovja. Bogato je pripovedništvo: najboljša je črtica Teda Kramolca Kurir, pisana živahno in s sodobno problematiko, dasi je iz medvojnega časa. Vinko Beličič je napisal tržaško črtico Seme ognja, v bistvu avtobiografsko stvar, čeprav figniran pogovor med Snajem in Furtičem, ki je k prvemu poslan kot ogleduh. Dogodek, gotovo po obelodanjenju Beličičeve zadnje knjige. Najdaljša črtica je Krivčeva Zemlja umira, ki je dobila zadnjo nagrado predzadnjega natečaja dr. I. Lenčka. Zajame bolj s prvim delom — z obiskom v Halozah, kakor pa z drugim — z obiskom v Ameriki. — Milena Merlak je napisala prozo Demostenes in njegova žena, ki naj pokaže diktatorskemu režimu predane govornika in ženin demokratski odpor z aluzijo antičnega konflikta prenesenega v naš čas. Pa ne verujem, da se je posrečilo. Podobno je tudi „du-

hovno srečanje“ Leva Detela s Pesmi-mi Franceta Balantiča z naslovom njegove zbirke V ognju groze plapolam in s podnaslovom „oratorij za zanamce“. Resnično napisan — za bodoči rod. Nam je Balantič še zgodovinsko preblizu, še ločimo Grahovo od Kočevskih jam: Deteli pa se je Pesnik že spremenil v simbol vseh: Je zdaj rdeče jabolko, žareče ob ribniku, ki vabi bodoče rodove v ognjene vizije proti nasilju, trpljenju, smrti... V tej vizionarosti je močno poudarjen „rdeči junij 1945“, pomor 12 tisočev, še bolj pa pesnikova prerokba: Nekoč bo lepo: njegove misli bodo preživele tiste, ki so ga ubili... V celoti je to zanosna himnična vizija ob Balantiču za današnji čas, še bolj za bodoči, ki pa se ne da razumeti, pač pa občutiti silo protesta. Tudi intervju misijonarja p. Cukala v Indiji s Solženicinom v Kalkuti je — irealen, neresničen, je ob pisanju indijskih časopisov izkonstruirano srečanje, kakor bi ga rad imel on, avtor, da bi mu vpletel v pogovor tudi slovenski medvojni problem.

V pesništvu je zlasti poudarjen avstralski pesnik Bert Pribac s ciklom Polna vreča sanj s podnaslovom „razmišljanja o svetu, o sebi in o ženskah“. Štirinajst pesmi, ki kažejo tega istrskega pesnika dveh zbirk (Bronasti tolkač in V kljuno golobice) v novem razvoju. Prej izrazito religiozno-metafizično poezija dobiva že realistično obdelavo; iz teh pesmi diha istrska in avstralska pokrajina, realno življenje tudi včasih v grobi, vulgarni sodobnosti, pa vendar le z mislijo na „sodni dan“, na etično vrednost zemskega bivanja. Od-

lična moderna poezija! — Milena Merlak priobčuje cikel Brez naslova in še druge, med katerimi je nekaj izrednih impresij (Večer ob južnem morju, Porušeno pristanišče), pa tudi dobrih pesmi (Brez naslova, Noč v dežju). — Rakovčevi Soneti so svojevrstne stvaritve. Čutiš svetovljansko poezijo z ne-navadnimi originalnimi rimami (Ris), nove oblike soneta (Basen), toda miselno sem dojel le drugi sonet zaradi dopolnitve angleškega pripisa, užil pa v polnosti le prvi sonet Nema školjka, ki se mi zdijo vredni prostora v antologiji. — Kramolčeva pesem je dobra impresija prav v takem slogu kot njegova platna. — Kos ima v tej številki poleg omenjenih ohlapne prigodnice še Tri pesmi, lep plod resnično zavestne emigrantske poezije. Ali ni drugi del pesmi Ali nimaš nič drugega? naravnost motto antologiji emigracijske lirike? — Prvič je zdaj tiskan v Meddobju znani pesnik iz Severne Amerike Marjan Jakopič s ciklom Pesmi (4 pesmi). Pesnik Murnove in Golarjeve tradicije, iz katere poje svoje najboljše pesmi (Zeleni je Jurij, Kot pil bi medico, Kos se vrača), skuša zapeti v modernejši obliki (Jabolko, Žetev). Zadnjih pet pesmi predstavljajo božični ciklus, med katerimi najlepša uspavanka (Mati Marija) kliče naravnost po uglasitvi. V pevnosti je Jakopič nadaljevalec Sardenka. Jakopič ima pesniško občutje, toda preveč je očitno (vsaj v teh pesmih) njegovo epigonstvo. — Nov pesnik v reviji je tudi v Argentini rojeni Andrej Rot z dvema pesmima (Tvojim čustvom, Ne misli). Kakor sem vesel prvega nastopa najmlajših, me boli, da

so v obeh pesmih tiskovne in jezikovne napake, ki bi jih bilo treba popraviti in občutno kvajati obetajoči debut. — Vinko Beličič ima dve kratki pesmi (V dolino, Slovo od gora), ter lepo prirčno Temni se, temni. — Tine Debeljak pa je prispeval svoj prevod Slowackega najbolj znane pesmi Himna ob sončnem zahodu, ki jo je poljski emigrant zapisal pred 140. leti pred Aleksandrijo, slovenski pa prepsnil za svojo 30-letnico eksila.

V oddelku Kritike in presoje je obelodanjena odlična razprava prof. dr. Brumna o Vebrovem zborniku, ki je izšel l. 1972 v nemščini v uredništvu dr. Trstenjak in izdaji dr. dr. Trofenika. Ta presoja bistveno dopolnjuje Brumnovo razpravo o Veburu v prejšnjem zvezku, s katero predstavlja enoto. — Dr. Brumen je tudi pisec sodobnega premišljevanja „Zakaj več ne pišemo?“, s katerim odkriva ta boleči problem, ki se že kaže med nami in mu skuša odpo-moči. Zvezek zapira Lev Detela s pogledom na Pesniški eksperiment Vena Tauferja. Že sam Detelov esej je težavna razlaga, je — eksperiment razlaganja najnovejše pesniške struje v domovini, ki ga je težko razumeti, še vse manj razumljiva pa je poezija Vena Tauferja sama, ki je kot dokazilno gradivo dodana poročilu (6 pesmi). Za nas ima objava pomen kot informacija o tem, kako se razvija književnost doma in tudi, kako se kritiki trudijo, da bi jo nam napravili razumljivo. S kakšnim uspehom, naj presodi bravec sam. Umetniške priloge (8) so posvečene zadnjim delom kiparja Franceta Goršeta, ki živi sedaj na Koroškem.

Novice iz Slovenije

TRŽIČ — V tržiškem paviljonu so pripravili razstavo in koncert. Na razstavi, odprti 4. februarja, je razstavljal akademski slikar Kamilo Legat olja in akvarele pod naslovom „Haloze in Ptujsko polje“, koncertni del ob odprtju so izvajali basist Ladko Korošec, sopranistka Sonja Hočevar in pianistka Zdenka Lukec.

LJUBLJANA — V mestnem gledališču ljubljanskem so pripravili komedijo Pavla Lužana „Sreča neposrednih proizvajalcev“, ki ima v podnaslovu oznako „podoče iz vsakdanjega življenja in bivanja fabriških delavcev“. To delo je bilo deležno lani prve nagrade na natečaju skupnosti slovenskih teatrov v počastitev Cankarjevega leta.

LJUBLJANA — Na Gospodarskem razstavišču so 15. februarja odprli 15. mednarodno razstavo učil in šolske opreme. Razstavni prostor zavzema 70 arov. Sodeluje 150 podjetij iz enajstih držav.

NOVO MESTO — Gospodarska podjetja novomeške občine so lani izvozile za 60.000.000 dolarjev. Letos bodo skušali povečati izvoz na 100 milijonov. Največ sta izvozili Industrija motornih vozil (IMV) in tovarna zdravil „Krka“. Večina izvoza gre v kapitalistične države, a vendar pravijo, da niso pozabili na Vzhod in na države v razvoju.

AJDOVŠČINA — Splošno kovinsko podjetje iz Ajdovščine je lani imelo okoli milijon dinarjev izgube. Pravijo, da jo bodo krili z lastnim denarjem, pa tudi, da bo letos bolje, ker so se „pravilno“ preusmerili. Kovinsko podjetje izdeluje sedaj opremo za bolnišnice — poleg drugega kar sedem vrst postelj — od navadnih do postelje za intenzivno nego.

LJUBLJANA — Predstavniki hortikulturnih društev Slovenije so na sestanku v Ljubljani sklenili hortikulturno urediti Breginj, ki ga je hudo prizadel potres, da bi mu povrnili nekaj domačnosti, tipike in značaja. Sprejeli so tudi triletni program razstav: leta 1978 bo v Mozirju, 79 v Velenju, 80 pa v Celju. Za mozirsko razstavo se menda že pripravljajo: na osmih hektarih zanemarjene in zaraščene mozirske gmajne ob Savinji bodo uredili čudovit naravni park.

LJUBLJANA — Lani so mesta v Jugoslaviji, ki prirejajo „sejme“ in „velesejme“, sklenila poseben dogovor v 47 členih o poslovni politiki, skupni, na domačem in na tujem trgu. Sedaj pa prihajajo v Ljubljano vprašanja svetovnoznanih podjetij, če sejma „Sodobna elektronika“, ki bi moral biti že štiriindvajsetič v Ljubljani, ne bo. In ga ne bo, ker se je belgrajskemu se-

mu zdelo, da je prišel čas, da sejem „Sodobne elektronike“ na tihem prenese v Belgrad. Kakor je že pred leti na enak način preselil „Sejem gradbeniške mehanizacije“ in „Sejem prometnih sredstev“. In se je poživljal belgrajski Sejem na 7. in 9. člen sporazuma, ki ga je podpisal lani. V Sloveniji protestirajo, a zadeva ne gane nikogar.

LJUBLJANA — Sekretar zveze komunistov ljubljanskega armadnega območja general major Miha Petrič je na seji izjavil, da je treba krepiti idejno-politično integriranost in motiviranost vojakov in starešin. In ker so v vsaki enoti, poveljstvu in ustanovi malone vsi starešine člani partije, ni težav. Saj tudi ni mogoče pričakovati, da bi bilo drugače, kjer vlada edino zveličavna partija.

KRANJ — Kranjska Industrija gumijev, usnjenih in kemičnih izdelkov „Sava“ je lani „prislužila“ kar 100 milijonov dinarjev izgube. In Sava je z 32 odstotki celotne gumarske industrije največji proizvajalec gumenih izdelkov. Toda surovine so zelo porasle, cen izdelkov pa ji niso dovolili zvišati. In tako bodo krili izgubo z amortizacijo, ki je bila obračunana nad predpisano stopnjo, z rezervnim skladom in s še nekaterimi viri, ki pa niso pojasnjeni, kakšni so. Upajo na dolgoročne kredite, da bi mogli med drugim tudi modernizirati opremo.

Umrli so od 31. 1. do 3. 2. 1977:

LJUBLJANA: Antonietta Lovrenčič r. Manzoni; Jože Gaje; Vinko Čuk, up.; Marija Gabrovšek r. Pavlič; Rudolf Murn, up. PTT; Tomo Tomov, dipl. inž.; Marta Vadjal r. Dernovšek; Marija Zupan r. Herfort, 86; Stane Škrabl, up.; Viktor Dereani, žel. up., 81; Minka Gutnik r. Setnikar; Ivan Horvat, šofer; Amalija Malenšek, up. učit.; Franc Levec, up., 72; Ila Zebre; Bogomir Plehan, up. bančni uradnik; Jože Miheve, up., borec za sev. mejo; Marija Breznik r. Milavec; Ludvik Koprivšek.

RAZNI KRAJI: Rihard Burja, up. učitelj; Maribor; Tončka Flajnik, Dragatuš pri Črnomlju; Alojz Zaplotnik, Kočevje; Elca Tomše, up. učit.; Kranj; Julijana Zupančič, upok.; Celje; Ivana Osterman r. Dolene, 75, Dol. Logatec; Jože Dular, up. strojevodja, Novo mesto; Peter Šlegl, up., Zaloše pri Otočah; Janez Strajnar, 66, Ledeča vas; Valentina Remškar r. Lotrič, Vincarje; Janja Juvan r. Šumej, Celje; Miha Rus, up., 71, Jevnica; Franc Potočnik, Spiljarjev ata, 80, Godič; Viktor Kovačič, Lukčev tata, 80, Logaršče pri Podmelcu; Andrej Šinigoj, Donberk; Marija Antolič, Krško; Justina Ambrožič r. Malenšek, Grosuplje; Jože Petrič, 70, Planina; Jaka Šmid, pilot, Jesenice; Marija Pečar r. Černe, Kranjska gora; Jakob Franerič, up., Senožeče; Marjanca Oblak r. Knific, up., 83, Škofja Loka; Ani Šmon r. Končan, Domžale; Jože Komatar, Stranje; Julka Koselj r. Mohorič, Zg. Dobrava; Francka Traven, Tacen; Frančiška Klembas, Vobrova mama, Spodnji log pri Litiji; Stanko Goligranc, 81, bivši veleposestnik, Blagovna.

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebnosti:

Krst. Krščen je bil v soboto 26. februarja v slovenski cerkvi Marije Pomagaj Franc Gabriel Samsa, sin Vinkota in ge. Mimi roj. Mramor. Za bota sta bila ga. Jelka in Franc Stanič. Krstil je med sv. mašo delegat msgr. Anton Orehar. Srečnim staršem iskrene čestitke.

Novi slovenski diplomant. Dr. Julij Savelli ml. je absolvirал specializacijo za travmatologijo in ortopedijo in postal specialist za omenjeni zdravniški stroki. Čestitamo!

SAN BERNARDO

Maša zadušnica za pok. K. Mauserja

V znanem letoviškem kraju San Bernardo ob Atlantskem oceanu se je letos nahajalo tudi mnogo Slovencev. Ko je prinesel med nje Božo Stariha vest o smrti Karla Mauserja, so takoj naprosili krajevnega župnika, da daruje sv. mašo zadušnico za pokojnika. Ta maša se je nato opravila dne 7. februarja zvečer v tamošnji župni cerkvi ob udeležbi vseh Slovencev, ki so se tedaj nahajali v tem kraju.

BARILOČE

Martin Tratnik — umrl

Danes Vam sporočam žalostno vest, da je dne 12. februarja v 80 km oddaljeni Villa La Angostura umrl v 73. letu starosti gospod Martin Tratnik. Pokojni je bil sin slovenske Primorske. Ljudsko šolo in gimnazijo je opravil v Idriji, nakar je vstopil v vojno akademijo in postal kapetan vojaškega letalstva. Bil je tudi pilotni inštruktor jadranskega letalstva, kjer je dosegel najvišjo stopnjo.

Ko je v domovini zavladal rdeči režim, je izbral svobodo in se preko Italije preselil v Argentino.

Prva njegova zaposlitev v Buenos Airesu je bila pri Obras Públicas na Barrio Evita, sedaj Ciudad Belgrano, tako kot mnogi drugi Slovenci. Kmalu pa je odšel v Bariloče, kjer je bil najprej hotelski vratar, nato pa je odprl fotografsko podjetje in ne dolgo potem pa se je preselil v 80 km oddaljeno Villa La Angostura. Tudi tukaj se je ukvarjal s fotografijo. V zimskih mesecih je rezbaril in iz lesa izdeloval krasne lesene spominke.

V nedeljo 13. februarja nas je kar lepo število bariloških Slovencev pohitelo v prepleto Villa Angosturo, vendar je bil pogreb določen za naslednji dan v ponedeljek ob 5 popoldne. Po opravljenem cerkvenem obredu v kapelici v Cruce, kjer je na mrtvaškem odru obdan od cvetja ležal pokojni Martin Tratnik, se je tamkajšnji župnik padre Tizzani, s toplimi besedami poslovil od blagega pokojnika. Pogrebni sprevod se je razvil po strmi poti do vrha griča, kjer leži pokopališče. Ob grobu se je od pokojnega poslovil njegov osebni

OPOZORILO

Nekateri naročniki se pritožujejo nad tem, da niso v Svobodni Sloveniji omenjena rojstva, poroke, smrti, diplome ali druge važne osebne zadeve vseh naročnikov. Ponovno sporočamo, da Svoboda Slovenija objavi vse osebne vesti, ki jih dobi. Večkrat pa zanje ne zvedo tudi ne njeni dopisniki. Zato prosimo prizadete same ter njihove prijatelje in znanke, da nam take osebne vesti sproti sporočijo z vsemi potrebnimi podatki.

Po 40. letih mučeniške smrti Lojzeta Bratuža

V sredo 16. februarja je poteklo 40 let, odkar je v goriški bolnišnici pri Rdeči hiši umrl znani primorski javni delavec, pevovodja, skladatelj in organizator Lojze Bratuž (1902—1937). V času pred svojo smrtjo je bil organist v Podgori, že nadškof Sedej ga je imenoval za nadzornika cerkvenega petja, tako da je lahko uradno obiskoval zbor na podeželju, jih vadi in pomagal pri orgljanju. Cerkevno petje je v tistem času ostalo še edina oblika kulturnega udejstvovanja zatirane slovenske manjšine v Italiji. Zato je Bratuž, ki je ves živel za slovensko pesem, že dolgo časa bil trn v peti fašističnim oblastem, ki so čakale prilike, da ga onemogočijo v njegovem kulturnem delu. Lojze Bratuž je že prej doživel fašistična mučenja, leta 1930 so mu celo prebili lobanjo, tako da se je moral zdraviti v bolnišnici, po tem dogodku pa je bil še dvakrat zaprt. Vse to mu je grenilo življenje in krhalo zdravje, edina tolažba mu je ostala družina z dvema še nedoraslimi otrokoma.

Tako je prišel tisti žalostni božič leta 1936, ko je podgorski župnik dobil opozorilo, naj ne pojejo slovenskih pesmi pri polnočnici. Lojze Bratuž je kljub temu po končani polnočnici spremeljal na orgle slovenske božične pesmi, fašisti pa so se maščevali tako, da so ga v nedeljo, 27. decembra, po maši v Podgori nasilno prišli skupaj še z nekaterimi pevci in ga gnali na sedež

krajevnega fašija. Dali so mu piti strojno olje, pomešano z bencinom. Za Bratuža je bila ta pijača usodna. Po nekaj dneh je moral v bolnišnico, nastopile so komplikacije in po sedmih tednih strašnega trpljenja smrt zaradi zastripitve jeter.

Nasilniki so se ob njegovi smrti ustrašili reakcije med slovenskim ljudstvom. Kajti vsak nasilnik je na dnu srca strahopetec. Tako so tudi fašisti hoteli prikriti Bratužovo smrt. Na skrivaj so ga prepeljali v mrtvašnico na pokopališče, ki leži ob tržaški cesti. Še istega dne pa se je to razvedelo po goriški okolici in popoldne se je zbrala ob mrtvašnici velika množica Slovencev. Toda mrtvašnica je bila zaprta. Nekatera dekleta so korajžno in nasilno odprla vrata ter obsula krsto s cvetjem. Razumljivo, da je policija takoj razgnala množico in odredila pogreb v tajnosti in to šele 19. februarja v zgodnjih jutranjih urah. K pogrebu so smeli le najbližji sorodniki, vendar je prišlo še kakih 50 drugih oseb. Trideseti dan po smrti je bil položen trnjev venec na Bratužev grob, okrašen z lovorjevimi listi. Tudi to gesto je smatrala policija za izzivanje. Nekega znanega goriškega cvetličarja so poklicali na zaslišanje, češ da je on imel prste vmes. Toda možak je dokazal, da je venec izdelala nevešča roka in da on ni imel opravka z njim.

Bratuževa smrt je močno odjeknila

prijatelj Rennenkampf, ki je s svojo gospo prišel iz Córdoba. Navzoči Slovenci smo zmoliли Oče naš za pokoj njegove duše, jaz pa sem položil venec s cvetjem in slovensko zastavico z napisom na traku: „Prijatelju v slovo bariloški Slovenci“.

Počivaj mirno, dragi prijatelj Martin Tratnik, na griču sredi gora in jezer, katere si izbral za svojo novo domovino, dušo pa naj sprejme On, ki je vir življenja in vstajenja s svojo neskončno ljubeznijo.

S planinskimi pozdravi

Peter Arnšek

S. C. de Bariloche, 15. feb. 1977

BUENOS AIRES

Skupina slovenskih odbojkašev

se zahvaljuje vsem kupcem srečk in obnem sporoča, da sta bili izžrebani številki 793 za prvi dobiček in 972 za drugi dobiček. Prvi dobiček je zadel g. Marjan Loboda, drugi pa g. Janez Čeč. Obema smo osebno dostavili nagradi.

Pustna zabava

V nedeljo 20. februarja smo pripravili za vso mladino in starejše pustno za slabemu vremenu, je bila udeležba zelo lepa, družinska in vesela.

Lepa zahvala vsem, ki so pripomogli k lepehu uspehu pustne zabave.

Posebej zahvala centralnemu odboru Lepa zahvala tudi orkestru „Triglav“, ki nam je brezplačno igral lepe slovenske valčke in polke; najlepša hvala vsem!

SDO-SFZ za dar (\$ 2.500.—) s katerim sta nam pomagala. Še enkrat: lepa hvala!

SLOVENC I P O S V E T U

ZDA

Komemoracija v Gilbertu

V Gilbertu, ki leži 1000 milj severozapadno od Clevelanda, živi krepka in dobro organizirana slovenska skupina. Med njimi sta tudi dva slovenska duhovnika g. Janez Dolšina in g. Janez Šuštaršič. Številni protikomunistični borci imajo svojo delovno organizacijo — Društvo slovenskih protikomunističnih borcev, ki pripravi vsako leto več slovenskih prireditvev (spominski dan za pobite zavedne, proslava 29. oktobra, in dr.). Te zavedne Slovence je smrt pisatelja Karla Mauserja zelo prizadela. Takoj so sklenili, da pošljejo delegacijo borcev na pogreb v Cleveland. Delegata sta bila Pavel Bajda in Metod Menart, pa so se jima pridružili še trije bivši borci: Franc Medved, Alojzij Perčič in Gorše. Udeležili so se pogreba v Clevelandu. Po njihovem povratku pa se je v Gilbertu dne 6. februarja v domači cerkvi darovala maša zadušnica za pokojnega Karla. Daroval jo je duhovni vodja organizacije borcev g. Janez Šuštaršič. Po maši je bila v cerkveni dvorani komemoracija. Ob tej priložnosti je g. župnik Janez Dolšina v lepih besedah orisal lik pokojnika. Maše in proslave so se udeležili vsi Slovenci iz Gilberta.

IZ BENEŠKE SLOVENIJE

BENEŠKI „KOLENDAR“ ZA LETO 1977

Tudi letos so slovenski beneški duhovniki od skupine „Dom“ izdali ličen stenski koledar za 12 mesecev: januar, februar, marec, april, maj, junij, julij, avgust, september, oktober, november, december. Vsak mesec krasi slika enega svetnika, ki se časti na glavnem oltarju v beneškoslovenskih župnijskih cerkvah. Tako se zvrstijo sv. Anton Padovanski (Laze), sv. Egidij (Košca), sv. Jakob (Ažla), sv. Florijan (Brišča), „Devica Marija tih gnad“ (Črni vrh), sv. Peter apostol (Špietar), sv. Marija Magdalena (Oblica), sv. Janez Krstnik (Trémun), sv. Mihael nadangel (Topolovo), sv. Volbenk (Štoblank), sv. Lenart (Sv. Lenart) in Devica Marija v Ljesi.

Poleg koledarja za tekoči mesec je najti na vsakem listu šalo, vzeto iz sv. pisma, ljudsko goncalo (uganko), ljudsko modrost in pesem o mesecu.

„Kalendar“ je brez dvoma eden najbolj svojstvenih slovenskih koledarjev, najbolj blizu duše beneških Slovencev.

SLOVENŠČINA TUDI V ŽABNICAH

Izvenšolski pouk slovenščine se je letos začel tudi v Žabnicah. Prijavilo se je 10 otrok, med njimi tudi nekaj fur-lanski. Tečaj je organiziral žabniški župnik Mario Černet, poučevanje pa je prevzel prof. Salvatore Venosi, ki že poučuje tudi v Ukvah. Tečaj poteka v župnijskih prostorih in sicer vsak ponedeljek. Za tečaj vlada zanimanje tudi med odraslimi.

Po vseh lanskih zapletih v zvezi z dovoljenji za organiziranje tečaja slovenščine v prostorih šole so bila letos

Goriška in Primorska

OBČUTENA PROSLAVA V SPOMIN LOJZETA BRATUŽA

Preteklo nedeljo 13. februarja je bila v Podgori v organizaciji istoimenskega društva ganljiva proslava v spomin pokojnemu goriškemu rojaku ob 40. obletnici njegove mučeniške smrti.

Pri zadušnici je somaševal kar pet duhovnikov, med temi tudi Lojzetov prijatelj Viktor Stanič, brat podgorskega župnika pok. Stanka Staniča v času, ko se je zgodila Bratuževa tragedija. Na koru je ubrano prepeval zbor, ki nosi njegovo ime: to je zbor „Lojze Bratuž“, ki ga vodi prof. Stanko Jeričič. Prisotni so bili tudi mučeniškovi družinski člani, sorodniki, prijatelji in velika množica znancev.

Po končani sv. maši so se udeleženci zbrali na trgu pred cerkvijo. Prav takrat se je tudi vreme zboljšalo in ni več deževalo. Predstavniki PD Podgora in zbora „Lojze Bratuž“ so položili venec pod Bratužovo spominsko ploščo. Predsednik društva Mladen Uršič je za uvod občuteno recital pesem Štefana Tonklica „Ob 40. obletnici smrti Lojzeta Bratuža“. Nadaljeval je s kratkim govorom, katerega so popestrile recitacije, vzete iz „Venca spominčic pokojnemu možu na grob“ pokojnikove soproge Ljubke Šorli. Prisrčno jih je podala tajnica domačega društva učiteljica Lidija Jarc.

Med govorom sta ubrano pela pokojnikove pesmi dva moška zbora. Zbor „Andrej Paglavac“, ki ga vodi Marjan Ciglič, je med drugimi zapel Lojzetovo najljubšo pesem „Kraguljčki“, pri kateri je zelo doživeto pel solo Renato Kodermac. Zbor „Rupa-Peč“ pod vodstvom Z. Klanjščka je pa na koncu zapel mogočno Bratužovo pesem „Kaj viharjev bi se bali“. Za zaključek je Lidija Jarc recitala še Magistrale iz „Venca spominčic“.

Iz marsikaterega očesa se je utrnila solza ganjenosti ob spominu na žalostne dogodke, ki so prizadeli Lojzeta Bratuža in njegovo družino.

PONOVA ODOBRITEV ŠTOKOVEGA ZAKONA

Deželni svet je 4. februarja na svojem zadnjem zasedanju v Trstu ponovno odobril zakonski predlog Slovenske skupnosti glede prispevka slovenskim šolam, združenjem staršev ter šolskim sindikatom za stroške ob dvojezičnem poslovanju.

Prvikrat je deželni svet izglasoval omenjeni zakon 18. novembra lani, a ga je vlada vrnila v ponovno preučitev z nekaterimi tehničnimi pripombami, ki jih je deželni svet tudi osvojil. Le glede vprašanja pravne osebnosti združenj staršev ter sindikatov je deželni svet vztrajal, da se prispevki za dvojezičnost podelijo tudi tem organom.

MEDNARODNI TEDEN

„RUSIJA“ V PLAMENIH. Velik požar je v petek 25. februarja zajel velik del največjega moskovskega hotela „Rusija“, ki ima 6000 postelj. Pravijo, da se je požar tako hitro razširil, da se mnogi uslužbenci in tudi gostje niso mogli pravočasno umakniti na varno. Po vesteh je bila najmanj 35 smrtnih žrtev, števila ranjenih pa ni bilo mogoče preveriti, ker sovjetske oblasti molče o žrtvah. V nedeljo 27. februarja je požar izbruhnil tudi v ministrstvu trgovske mornarice, kakih 600 metrov od „Rusije“ in šamo 200 m od glavnega stana tajne politične policije KGB...

ZA ODCEPITEV KANARSKIH OTOKOV. Španska vlada je objavila, da je razkrila tajno levičarsko organizacijo Gibanje za neodvisnost Kanarskih otokov. Ta organizacija, ki jo baže podpisana Libija in Alžir, je pripravljala vrsto atentatov.

NAPETOST PO VOLITVAH V SAN SALVADORJU. Opozicijska Narodna stranka je takoj po volitvah izjavila, da ne prizna rezultatov, po katerih je bil izvoljen vladni kandidat general Romero. Opozicijska Narodna stranka zbira dokaze o volilni goljufiji. V glavnem mestu San Salvador so skupine opozicionalcev v centru ovirale normalno življenje, toda vojaki so zaenkrat le v pripravnem stanju in niso nikjer intervenirali.

ta dovoljenja izdana v najkrajšem času, kar jasno priča, da je lanska vztrajna borba za odobritev šolskega prostora tudi nekaj zalega.

PO ŠPORTNEM SVETU

BOJAN KRIŽAJ, najboljši slovenski smučar v alpskih disciplinah, je na tekmovalju FIS (Mednarodne smuške zveze) v veleslalomu v St. Johannu na Salzburškem 30. januarja premagal vrsto znanih smučarjev in osvojil prvo mesto. S tem uspehom se uvršča med zgornjo polovico druge skupine tekmovalcev za svetovno prvenstvo. V prvem teku je bil Križaj sicer šele peti z 1:15,99, prvi je bil znani švicar C. Hemmi s 1:14,54. Toda v drugem teku je mladi Tržičan bil prvi s časom 1:10,72; Hemmi pa šele sedmi s 1:12,47. Tako je v skupni oceni bil prvi Križaj in prejel 6,13 točk za oceno za Svetovni pokal. Smolo je imel Norčič, ki je jako dobro smučal, a je pet vratic pred ciljem padel v drugem teku, ker so se mu odpele varnostne vezi. V prvem teku je na odličnem osmem mestu. Smolo je imel tudi Strel, dočim se je Tone Kozelj uvrstil na solidno 17. mesto v skupni oceni.

NA PRVI SKAKALNI tekmi „švicarske turnee“ v Le Locle je osvojil prvo mesto Norvežan Saetre z 246 točkami in s skokoma 82,5 m, 84. Najboljši Slovenec je bil Norčič, ki je bil osmi z 224,4 točkami (77, 82, 5). Na drugi tekmi v Gstaadu je zmagal švicar Steiner s 253 točkami in s skokoma 85,5 (rekord skakalnice) in 85, Norčič pa je

bil spet kar dober deseti z 226,1 točkami in s skokoma 80, 81, 5. Ostali slovenski skakalci niso dosegli boljših uspehov in so se med 50 tekmovalci iz 12 držav uvrstili na naslednja mesta: 26. Dolhar, 34. Zupan, 37. Loštrek.

NA POHORJU je bilo februarja damsko smuško tekmovalje za „Pohorsko lisico“ v slalomu, ki velja za uradno tekmovalje za svetovno prvenstvo FIS. Prvo mesto je zasedla Giordani (Italija) s 100,44 v dveh nastopih (50, 8, 50, 36). Najboljši čas pa je dosegla v drugem teku Francozinja Perrine Pelen s 49,01. V skupni uvrstitvi je bila Pelen tretja, drugo mesto pa je pripadalo Avstrijski Moniki Kaserer. Od Slovenk sta se uvrstili le Klanjščeva in Tome-tova na 29. oz. 28. mesto.

ŠAHOVSKI TURNIR „Maribor 77“ se je zaključil 27. januarja. Prva tri mesta so s po 9 točkami zasedli Slovenca Barle in Parma ter Plachetka (ČS SR). Če bi Barletu v zadnjem kolu uspelo premagati Parmo, bi si osvojil ne samo prvo mesto, ampak tudi prvi vsemojstrski bal. Toda Parma je znan kot šahist, ki zelo zlahka remizira in tako se tudi to pot ni dal ujeti ter je kljub Barletovim naporom izvelkel remi. Na naslednja mesta so se razvrstili: Kirov 8, Peev (Bulg.) in Jelen 7,5, Planinc in Musil 7, Marović 6,5, Honfi (Madž) 6, Forintos (Madž) 4,5, Supančič 3,5, Kranjc 2, Klemenčič 2.

Slovenski Dom v Carapachayu

V NEDELJO, 6. MARCA

OB 16. URI

TRADICIONALNA

TOMBOLA

Glavni dobitek: Plinska kuhinja znamke „Domec“ in 50 dobrih tombolskih dobitkov, pred temi pa bo izžrebanih čez 100 činkvinov. Tablice so v prodaji po \$ 80.—.

Ob 11.30 bo v domu sv. maša za pok. Karla Mauserja, častnega člana našega doma. Po maši pa bo skupno kosilo.

Gostoljubno boste postreženi po stari carapachayski navadi, zato lepo vabljeni in na svidenje!

SLOGA SPOROČA

- Od 1. 1. 1977 obračunavamo dividende od dneva naložbe. Sedaj je pa res škoda, če vam denar leži doma, ko vam pri nas vsak dan prinaša lepe obresti.
- Na rednem obnem zboru SLOGE, ki bo 2. 4. 1977 v Slomškovem domu, bomo žrebali po mšn. 1.000.000 (\$ 10.000) na vsako starostno dobo med tistimi, ki bodo do 31. 3. 1977 imeli v SLOGI naložbo v višini, ki je potrebna za polno posmrtninsko podporo: od 0 do 30 leta \$ 5.000.—, od 31. do 50. leta \$ 10.000.— in od 51. leta naprej \$ 15.000.—.

Za podrobnejša pojasnila vprašajte v naši pisarni, Bm. Mitre 97, Ramos Mejia, v uradnih urah, ob ponedeljkih, sredo in petkih od 15. do 19. ure, ali po telefonu 658-6574.

SVOJI K SVOJIM! V SLOGI JE MOČ!

RUTA 205 FTE. ESTACION
TEL. 295-1.97

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGOYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

OBVESTILA

SOBOTA, 5. marca:

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi bo ob 20 predaval č. g. Sodja CM o temi: „Zamujene stvari pri vzgoji.“ Zveza žena lepo vabi vse starše in vzgojitelje, da se tako poučnega predavanja v čim večjem številu udeležijo.

V Slovenski hiši ob 16 srečanje vseh, ki učijo v slovenskih šolah. Predaval bo univ. prof. dr. Vinko Brumen.

Seja profesorskega zbora Slov. srednješolskega tečaja rav. Marka Bajuka ob 8. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 6. marca:

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 mladinska sv. maša, nato mladinski sestanek posvečen raj. pisatelju Karlu Mauserju.

V Slovenskem domu v Carapachayu vsakoletna tombola.

SOBOTA, 12. marca:

V Slovenskem domu v San Martinu bo zvečer ob 20.30 prijateljska večerja in razgovor o letošnjem Slovenskem dnevu.

NEDELJA, 13. marca:

V Slovenskem domu v San Martinu sestanek naraščajnic po maši. Vabljen deklice od 11. do 15. leta.

NEDELJA, 20. marca:

V Slomškovem domu tradicionalna tombola pod geslom: „Za Slomškov in tvoj dom.“

NEDELJA, 27. marca:

Slovenska vas. Po naročilu društva Slovenska vas bo ob 10. uri maša za pok. pisatelja Karla Mauserja. V Hlad-

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL
CASCANTE

Escritorano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, oric. z

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN
JESUS BLASNIK

especialista en ortopedija
in traumatología

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-1413

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17. do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 628-4188.

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE
ZAMORA

nikovem domu pa bo ob 15. uri redni letni občni zbor društva Slovenska vas. Tozadevna vabila bodo dostavljena članom.

Gallus obvešča svoje člane, da bodo redne pevske vaje prišle v petek 11. marca ob običajni uri. Obenem vabi vse, ki bi želeli pristopiti kot novi člani, da se tega dne predstavijo pevovodji ob 20. uri v Slomškovem domu. Istega dne začnejo vaje obeh mladinskih zborov.

SLOVENSKI DOM
V SAN MARTINU

sporoča vsemu članstvu in prijateljem Doma, da bo

v soboto, 12. marca, ob 20.30

PRIJATELJSKA VEČERJA

(piščanci pečeni na žaru)

in razgovor o letošnjem Slovenskem dnevu, ki bo v San Martinu. Obenem opozarjamo vse člane, da je do 31. marca čas za plačilo prispevka (500 pesov) za Vzajemni podporni sklad (posmrtnina znaša 20.000 novih ali 2 milijona starih pesov). Ako do omenjenega dne ni plačan prispevek, zapade članstvo Vzajemnega podpornega sklada.

Šolski odsek Zedinjene Slovenije

sporoča,

da bo v nedeljo, 13. marca, ob 16. uri v Slovenski hiši

ZAČETEK NAŠIH OSNOVNIH ŠOL

Na sporedu:

- sv. maša v cerkvi Marije Pomagaj za raj. pisatelja Karla Mauserja,
- nato pa v dvorani pravljica igra:

ČUDEŽNE GOSLI

ki jo v režiji Maksa Borštnika pripravlja šola dr. Gregorija Rožmana iz San Martina.

Šolske otroke, starše in prijatelje mladine lepo vabi učiteljski zbor.

Ivan Berk

Pokopali smo ga v petek 25. februarja na sanmartinskem pokopališču. Po sveti maši zadušnici na domu rajnega je pogreb vodil č. g. msgr. Anton Orehar, ob mrtvaškem odru pa je molitve zanj opravil č. g. pater I. Caserman. Obema duhovnima gospodoma, kakor tudi vsem, ki so nam v našem žalovanju stali ob strani, naj Vsemogočni bogato poplača.

Za njim žalujejo:

žena Urška,
sin Milan, snaha Meta,
vnuki: Damijan, Milena in Sonja.

Muž pri Buenos Airesu, 25. februarja 1977.

Ludvik Puš

(95)

NA DOLGO POT

Pesnikov vzklik velja tudi za večino mož in žena, ki so rodili tele mornarje in za nepregledne množice drugih priseljencev, ki so v novi deželi ostali pri najtežjih delih in na zelo nizkem klinu socialne lestvice, čeravno so se s pridnostjo, velikim trpljenjem in varčnostjo priklopili do premoženja in sorazmernega blagostanja.

Končno je noč — zadnja na morju — zagrnjena nebo, morje in ladjo. Zapustile so jo jate galebov, ki so nam z obletavanjem in pobiranjem v morje nametanih kosčkov kruha, krajšali dolge ure. Tudi direndaj na ladji se je polagoma pomiril, gruče potnikov so se s krova razšle v notranjost in zavladala je tihota, kakršne nismo bili vajeni in je nismo take užili ves čas vožnje. Počivali so namreč tudi stroji, ladja je nepremično stala na vodi. Nad njo je bilo zvezdnato nebo, okrog nje hladna jesenska noč, pod njo mirno plivajoča, nikdar čisto mirna voda, blaženega miru ni motila niti perut ponočnega ptiča.

Razšla sva se tudi midva z Minko in poiskal vsak svoje ležišče. Vlegel sem se in sladko zaspal. Ni bilo zgolj

premetavanje po postelji in podremavanje s pogostimi presledki, kakor med vožnjo, ampak globoko, mirno in dolgo spanje.

Zunaj je bil naslednjega jutra že velik dan, kakaj ura je bila šest, ko sem vstal in še ves omotičen od prečudnih sanj prišel na krov. Tam se je bilo nabralo že mnogo potnikov in moja rediteljska dolžnost je bila, da sem med njimi. Samo za kratek hip sem se odpravil v osrčje ladje iskat ženo. Krov je bil že natlačeno poln, ko sva prišla tja, da bi z drugimi vred uživala približevanje parnika največjemu in najbolj slavnemu pristanišču na svetu.

Življenje na krovu se je posebno živahno razgibalo, ko so se jutranje megle razkadile in se je prikazala suha zemlja. Kdo bi mogel prav opisati občutke v tem trenutku! Bila je tam zemlja, bila je obala in na nebesnem svodu se je v daljavi začel prikazovati obris njunjskih nebotičnikov. Ta slika ni bila nova, poznali smo jo iz fotografij na kartah, a razlika je bila v tem, da je bila sedaj panorama tega mesta resnična stvarnost pred nami. A mene in moje žene ni prevzela toliko,

da bi se splačalo drenjati se med množico, nabasano na desnem boku ladje, kjer so se mnogi rinili v ospredje in k ograji, da bi bolje videli izredni prizor.

Raje sva se podala na drugi bok parnika, kjer ni bilo gneče, da bi v miru dala čustvom pristojo pot. Zgledala sva nedaleč od ladje majhen otoček skoraj v sredini vhoda v pristanišče, na otoku pa ogromni kip žene z visoko dvignjeno baklo v roki. Bil je slavni Kip Svobode (Statue of Liberty), simbol, kakršnega nima ves svet. Prišleci omenjajo, da prihajajo v deželo svobode, kamor je prišlo že toliko tisočev in stotisočev popotnikov kakor so oni, ki so pod njeno baklo našli zatočišče in začeli novo življenje. Blagodejna je bila ta misel, vendar hkrati vsa pomešana z drugo, bridko mislijo na tisoče slovenskih ljudi, ki so mimo tega kipa zginitili v osrčje te dežele in se niso več vrnili v svojo domovino onkraj morja. Ko so pred davnim časom Francozi, zvesti zavezniški ameriških kolonistov v revolucionarni vojni zoper Angleže do konca, darovali to ponosno devico Amerikancem v spomin na to zavezništvo, gotovo niso imeli v mislih, koliko dragocene krvi bo ta kontinent izpil zlasti majhnim narodom. Mladi ljudje v najlepših letih življenja so pri nas na slovenski zemlji sanjali o Ameriki, zbirali denar in iskali agencije, ki bi jih

prepeljale čez široko morje — ker so mislili, da jim domača zemlja ni mogla dati dovolj dobrega kruha. Odšli so in se tu zarili v rove in rudnike, v gozdove in plavže, tako da jih po pesnikovi besedi naše oko ni več doseglo.

Živ mi je stopil pred oči Johančini Janez iz št. Pavla, kakor sem ga videl v otroških letih, ko še v šolo nisem hodil. Prišel je po rebri s srednje velikim kovčkom v roki, se na ravnini pod štrkljevo hišo, ki je bila naša sosedna, ustavil in se obrnil proti št. Pavlu. Tam je bila njegova rojstna hiša, ki je s podružno cerkvijo in vasjo vred ležala pred njim kakor na dlani. Dolgo je stal in gledal, potem pa je s prosto roko segel k očem in si obrisal solzo. Bil je zal fant, visoko raščen in močan, kakor da se je „goram iz bokov izvil“; pred nekaj meseci se je vrnil iz vojaške službe in je mislil, da mu hiša in zemlja ovdovala matere ne nudi dovolj obeta za zadovoljivo življenje. Pustil jo je samo, edini otrok, z obljubo, da se s prisluženimi dolarji čez nekaj let vrne, dokupi zemlje, popravi hišo in ostane potem doma. Pridružil se je štrkljevemu Martinu in z njim odšel v daljno čarobno deželo, kjer lahko postaneš bogat. Ne o Janezu, ne o Martinu ni bilo več slišati.

Johančinega Janeza sem gledal v mislih, ko je ladja počasi plula v pri-

stanišče, in ta dogodek se mi je posebnostno živo predstavil iz mnogih drugih, ki jih je bilo srce polno. Koliko jih je poleg Janeza odšlo, da bi s pridnostjo, trdim garanjem in varčevanjem nabrali dovolj dolarjev, da bi si po vrnitvi doma uredili lepo domačijo in potem mirno živeli v domovini. Toda magična sila tujine jih je premamila: oče je še sanjal o domačem kraju, sin ne več.

Pozdravljen, Johančini Janez! Ali si še živ? Kje koplješ, če še nisi opešal? Mandrski Ludve je prišel za teboj.

Stopil sem na suho; tisti trenutek me je vsega prevzela silna, nevidna moč — kakor da bi me bila obšla sama milost božja, in me vsega premladila. Sedaj si na cilju, mi je govorila; dana ti bo moč, da boš mogel izpolniti preostali del svoje naloge na tem svetu, ki ti je bila naložena od začetka, pa je v domovini nisi mogel končati. Odprla se ti je pot, da boš mogel „kaj lepega in dobrega povedati v teh težkih dneh, o domovina,“ in to iz dežele, ki nosi baklo Svobode.

V duši se je ob tej podobi bodočih dni oglasila ona stara pesem davnega slovenskega rodoljuba Jakoba Razlaga:

Primi celov zemlja mila,
primi srce moje v dar.
Da bi vedno matka bila,
ne pozabljena nikdar.

(Konec)